

Interskandinavisk Handelsstatistik.

Af

Johs. Dalhoff.

»Nordisk Forening til økonomisk Samarbejde«, der dannedes i 1904 med en ikke ringe Tilslutning i alle tre skandinaviske Lande, havde sat sig det Maal »at arbejde for en alsidig Udredning af Tanken om en mere eller mindre udstrakt Toldforbindelse til Styrkelse af de tre Nationers Stilling indbyrdes og udad«. »Det der tilsigtedes, skrev Fællesbestyrelsens Formand, Prof. Will. Scharling, var kun en fordomsfri Undersøgelse af, hvorvidt de økonomiske Forhold i de tre Lande gør en mere eller mindre udstrakt Toldforbindelse imellem dem mulig, og paa hvilken Basis den da maa opbygges«. I fuld Overensstemmelse med dette Program maatte det være en nærliggende Opgave for Foreningen at rette nogle af sine første Bestræbelser paa at søge tilvejebragt en særlig og mere indgaaende Statistik end den allerede foreliggende over de tre nordiske Landes indbyrdes Handelsomsætning.

I Oktober Maaned 1904 henvendte Foreningen sig derfor gennem et af sine Bestyrelsesmedlemmer, Professor Bredo Morgenstjerne, til Norges statistiske Cen-

tralbureau med en Forestilling om Nytten og Ønskeligheden af en udførlig Redegørelse for den interskandinaviske Handelsomsætning, hvoraf blandt andet skulde fremgaa, hvad der effektivt forbrugtes i hvert af Landene af Varer, frembragte i de to Nabolande, saaledes at navnlig Transitomsætningen udskiltes.

Paa Foranledning af denne Henvendelse fra Nordisk Forening til økonomisk Samarbejde satte Norges statistiske Centralbureau sig i Forbindelse med Statens statistiske Bureau her i Danmark og med det kgl. svenske Kommercekollegiums Afdeling for Næringsstatistik. Til Sagens nærmere Overvejelse og Forberedelse blev der siden afholdt forskellige Møder mellem Lederne af de tre nævnte Institutioner, under hvilken Udarbejdelsen af de paagældende Landes Handelsstatistik henhører. De Planer, der drøftedes paa disse Møder og ved skriftlige Forhandlinger, kom efterhaanden til at koncentrere sig om Udgivelsen af en Oversigt over de tre Landes indbyrdes Handelsomsætning i Aarene 1900—1906, dog med Hovedvægten lagt paa det sidste Aar, og hvilende paa hvert af Landenes egne Indførselsopgørelser. Til Supplering heraf blev der endvidere i Løbet af Aaret 1906, væsenlig gennem Toldvæsenet, tilvejebragt forskelligt Materiale her i Landet saavel som i Norge og Sverige for saa godt det lod sig gøre at faa mere detaillerede Oplysninger, end den almindelige Handelsstatistik indeholder, til at kunne sondre mellem General- og Specialhandel og til at søge tilvejebragt Overensstemmelse eller i alt Fald nogenlunde at forklare Uoverensstemmelsen mellem Ind- og Udførselslandets Opgørelse af den samme Omsætning. Med Hensyn hertil svarede det

indsamlede Materiale og de Sammenligninger, der foreløbig anstilledes mellem de forskellige Angivelser, dog ikke til Forventningerne; med al Tydelighed fremgik det af den Undersøgelse, man fandt Anledning til at foretage, at de af Eksportørerne meddelte Angivelser — selv hvor der, som i Sverige, er indført særlige Forholdsregler for at tilvejebringe paalideligere Opgivelser om Udførselen — lader adskilligt tilbage at ønske i Henseende til Fuldstændighed, medens Importlandets Angivelser i det hele er nøjagtigere, om de end for toldfri Varers Vedkommende tildels lider af Mangler. Hovedopgaven blev derfor en Sammenstilling — for 1906 gennemført i alle Detailler — af de i Landenes officielle Handelsstatistik allerede foreliggende Tal.

I Tabellernes Udarbejdelse tog hver af de foran nævnte statistiske Institutioner sin Part, medens den nærmere Bearbejdelse, Arbejdets Udgivelse o. l. overdroges det danske statistiske Bureau, der dog heri bistodes af de to øvrige.

Medens der, for saa vidt angaar »Nordisk Forening til økonomisk Samarbejde«, som Følge af de politiske Forholds Udvikling i de Aar, der er forløbne siden 1904, har været stille om dens Navn og dens Virksomhed, er altsaa samtidig det Arbejde stadig skredet fremad, der skyldes dens Initiativ: en særlig inter-skandinavisk Handelsstatistik; dette Arbejde blev for nogle Maaneder siden ført til en i al Fald foreløbig Afslutning ved Udgivelsen af det saavel ved sin Tilvejebringelse som ogsaa ved forskelligt af sit Indhold interessante Tabelværk: Interskandinavisk Handelsomsætning i Aarene 1900—1906 paa Grundlag af de tre nordiske Landes officielle Handelsstatistik (København

1909). Om ikke andet, foreligger der dog her et Vidnesbyrd om, at selv i disse Aar har »den praktiske Skandinavisme« ikke fuldstændig ligget brak.

Tabelværket bestaar dels af en Tabelafdeling, dels af en Indledning. Medens den første ikke indeholder »Nova«, men fra de foreliggende aarlige danske, norske og svenske Handelstabelværker har samlet og systematisk ordnet for hver Vare eller Varegruppe for sig Oplysninger om de indførte Mængder og Værdier, Toldsatser og Toldbeløb, har man i Indledningen søgt at komme den egenlige Omsætning — Landenes gensidige Forbrug af hinandens Produkter — noget nærmere ind paa Livet. De Hovedvanskeligheder, der her er at overvinde, er, at der i den danske Handelsstatistik ikke landevis skelnes mellem General- og Specialhandel, hvad der netop med Hensyn til Norge og Sverige spiller en stor Rolle, idet Danmark dertil udfører en stor Mængde Varer af fremmed Oprindelse og derfra indfører mange Varer til Videreforsendelse; paa samme Maade gælder det for den norske Indførselsstatistik, at den ikke deler mellem Varer til Landets eget Forbrug og til Transit; den svenske Statistik medtager derimod i det hele og store ikke Transitforsendelser; fremdeles kan nævnes, at i den danske og norske Statistik regnes det Land, hvorfra Varerne sidst er afskibede, eller hvortil de direkte forsendes, som henholdsvis Ind- og Udførselsland; derimod gik den svenske Statistik fra 1905 over til at regne med det egenlige Afsendelses- eller Modtagerland. Disse og forskellige andre Forhold, bl. a. Udførselsstatistikens foran omtalte Ufuldstændighed, gør det paa mange Punkter umuligt at faa Ind- og Udførselsopgørelserne

til at stemme med hinanden og gør det overhovedet vanskeligt ud fra de Tal, der forelægges, at danne sig et blot nogenlunde nøjagtigt Billede af det, det her kommer an paa: de tre Landes indbyrdes Specialhandel. Dertil kræves, at hvert Lands Statistik viser, hvormeget af Udførselen der er Landets egen Frembringelse, og hvormeget af Indførselen der forbruges i Landet selv, samt at Ind- og Udførselsland opfattes paa ensartet Maade. Men som sagt, Landenes Statistik er ikke saa fuldkommen, og man har derfor i den nævnte Indledning til »Interskandinavisk Handelsomsætning« kun med ganske omtrentlige Tal kunnet forsøge at sondre saa meget som muligt af Transitforsendelser o. l. ud.

Det er sikkert ogsaa disse Vanskeligheder, der har bevirket, at i hvor mange Aar og hvor omstændeligt end Spørgsmaalet: en nordisk Toldunion har været drøftet, er den handelsstatistiske Side deraf kun blevet dyrket i ringe Grad, og hvor man er gaaet i Lag dermed, har man ikke faaet meget ud deraf. I et særligt Afsnit af Indledningen gives iøvrigt en Oversigt over, hvad der fra tidligere Tid foreligger af statistisk Litteratur om den interskandinaviske Omsætning.

Hovedtallene for Omsætningen i 1906 — det Aar, vi i det følgende nærmest vil holde os til — saaledes som de paa den ene Side fremtræder i de tre Landes Indførselsstatistik og paa den anden Side er beregnede, efterat Transitomsætning osv. er udskilt, var følgende: (Se omstaaende Tabel).

De tre skandinaviske Landes gensidige Forbrug af hinandens Produkter og Fabrikater beløber sig saaledes til en Værdi af 110 Mill. Kr. — et Tal, der kun er godt halvt saa stort som Værdien for Landenes

1906	Efter Landenes Indførsels- statistik Kr.	Special- omsætning, omtrentlige Tal Kr.
Omsætning fra Danmark til Norge	19,947000	5,500000
— fra Danmark til Sverige	42,368000	11,000000
— fra Norge til Danmark	12,161000	8,000000
— fra Norge til Sverige	25,124000	20,300000
— fra Sverige til Danmark	62,618000	46,000000
— fra Sverige til Norge	40,934000	20,000000
Ialt	203,152000	110,800000

hele gensidige Omsætning, opgjort efter hvert af Landenes Indførselsstatistik. Forskellen er særlig fremtrædende ved Norges og Sveriges Indførsel fra Danmark og ved Norges Indførsel fra Sverige.

Danmark og da navnlig København og dens Frihavn er i fremtrædende Grad Omladningssted og Stapelplads for de Varer, Norge og Sverige modtager fra Nordamerika og andre oversøiske og sydeuropæiske Lande, ligesom ogsaa paa den anden Side en ikke ringe Del norske og svenske Varer udføres over Danmark til andre Lande. Ligeledes er der fra Sverige over Norge en meget betydelig Udførsel af Varer, der er bestemt til andre Lande. Paa samme Maade indføres der Varer af ikke-skandinavisk Oprindelse til Sverige over Norge, og om end kun i ringe Omfang over Norge eller Sverige til Danmark.

Hele denne Del af Omsætningen har selvfølgelig sin ikke uvæsenlige Betydning for Landenes gensidige økonomiske Forbindelse, særlig for saa vidt det ene Land virkelig er Mellemand mellem et af de andre Lande — for Udførselen derfra eller Indførselen dertil — og »fremmede« (d: ikke skandinaviske) Lande; men dette gælder sikkert kun den mindste Del

deraf; Størstedelen er ren Transporttransit, der muligvis skaffer Transitlandet en Del Fragtfortjeneste, men ikke vedrører dets Handel og endnu langt mindre dets producerende Erhverv. Dette gælder saaledes for betydelige Kvantiteters og Værdiers Vedkommende om mange amerikanske Varer, der indkommer til Københavns Frihavn og derfra omlades i andet Fartøj og videreforsendes til Norge eller Sverige: Fedevarer, Mel, Sirup, Bomuld, Huder og Læder, forskellige Metaller, Landbrugsmaskiner og meget andet, eller sydeuropæiske Varer: Vin, Sydfrugter osv.; paa samme Maade transiteres i modsat Retning over Danmark, f. Eks. fra Norge Fisk (til Tyskland), Papir o. a., og fra Sverige Tyttebær, Tændstikker, Fisk, Papir, Galoscher, Cement og meget andet. I den store Transit fra Sverige over Norge, der ogsaa for Størsteparten er ren Transporttransit, er Hovedvaren Jernmalm, der fra Gruberne i det nordlige Sverige udføres over den norske Havn Narvik; Værdien heraf udgjorde i 1906 alene henved 15 Millioner Kr., der selvfølgelig ikke med Rette kan henregnes til den interskandinaviske Omsætning (for 240000 Kr. Jernmalm førtes endog fra Narvik videre til sydsvenske Havne, altsaa kom fra Sverige og gik til Sverige); iøvrigt bestaar denne Transit af Cellulose og Træmasse, Papir m. m.

Der er derimod snarere Tale om virkelig Mellemhandel for en Del af navnlig Sveriges Indførsel af Varer af fremmed Oprindelse fra Danmark; det fremgaar bl. a. deraf, at den svenske Statistik, der jo regner med Indkøbslandet som Indførselsland, opfører som kommende fra Danmark en betydelig Indførsel af f. Eks. saltede Sild (islandske); forskellige Kornvarer, særlig Majs;

Kaffe, raa og brændt; Petroleum og andre Olier, Oliekager og adskillige Manufaktur- og Metalvarer m. m.; foruden af disse Masseartikler er der ligeledes en stor Mellemandel over Danmark af mange dyrere industrielle Forbrugsgenstande, herunder Varer, der købes af svenske Tilrejsende i København, og som udføres i Smaapartier som Rejsegods, Postforsendelser osv., hvorfor de ogsaa saa godt som ganske unddrager sig den danske Udførselsstatistik. Eksempelvis skal nævnes, at af Konfitter, broderede Arbejder, Kniplinger og Possementmagerarbejder, Knapper, Hatte, færdige Klæder, Silketøjer, levende Blomster, Guld- og Sølvvarer, Ure, Instrumenter, Legetøj m. m., udgør den svenske Indførselsværdi fra Danmark henimod $2\frac{1}{4}$ Mill. Kr., som jo ganske vist ikke udelukkende men dog i stort Omfang bestaar af ikke-danske Frembringelser.

Hele Specialomsætningen mellem Landene indbyrdes udgjorde som foran nævnt i 1906 ca. 110 Mill. Kr.

Tallet fremkommer, efter en detailleret Gennemgang af Ind- og Udførselsstatistikens Tal for hvert af de tre Lande, paa følgende Maade:

Af Omsætningen fra Danmark til Norge og Sverige i 1906, henholdsvis 20 og 42 Mill. Kr., var næppe stort over en Fjerdedel danske Varer, altsaa for 5 à 6 og 10 à 12 Mill. Kr.; men disse kan paa den anden Side saa godt som alle anses for at være indgaaede til Forbrug i de paagældende Lande.

Af Omsætningen fra Norge til Danmark (i 1906 12 Mill. Kr.) er kun en ganske ringe Del ikke norske Varer, men henimod en Tredjedel af Indførselen (for $3\frac{1}{2}$ à 4 Mill. Kr.) genudføres atter fra Danmark. Af Omsætningen fra Norge til Sverige (i 1906 25 Mill. Kr.)

er noget over en Sjettedel ikke norske Varer, men Genudførsel finder næppe Sted i noget betydeligt Omfang.

Af Omsætningen fra Sverige til Danmark og Norge (i 1906 63 og 41 Mill. Kr.), hovedsagelig bestaaende af svenske Varer, genudfører disse to Lande respektive omtrent en Fjerdedel og Halvdelen, altsaa for 16 à 18 og for ca. 21 Mill. Kr.

Danmark køber altsaa af de to andre Landes Frembringelser for 54 Mill. Kr., Norge køber for ca. 25 og Sverige for ca. 31 Mill. Kr.

Danmark sælger af sine egne Frembringelser til de to andre Lande for ca. 16 Mill. Kr., Norge sælger for ca. 28 og Sverige for ca. 66 Mill. Kr.

Følger vi dernæst Tabelværket i dets Gennemgang af Hovedvarerne i Specialomsætningen, kommer vi først til Gruppen Levende Dyr. Her er Sveriges Udførsel af Hornkvæg Hovedposten. Denne Udførsel har, for saa vidt angaar den Del, der gaar til Norge, i alle de Aar, Tabelværket tager i Betragtning, 1900—1906, andraget et Beløb af omkring 2 Mill. Kr., og Udførselen til Danmark, der i de Aar var stærkt stigende, naaede efterhaanden op til et lignende Beløb. Saa godt som hele Sveriges Udførsel af Hornkvæg gaar til de skandinaviske Nabolande. Fremdeles har Sverige en betydelig Udførsel af Heste til Danmark (for $2\frac{1}{2}$ Mill. Kr. i 1906); ogsaa fra Norge udføres der, særlig til Sverige, aarlig en Del Heste — for 3 à 400000 Kr.; denne Udførsel synes at være ret konstant. Af Danmarks Udførsel af Heste og Hornkvæg, der som Helhed er langt betydeligere end de andre skandinaviske Landes, modtager disse derimod kun en

ringe Del. En Told af 50 Kr. pr. Stk. Hest, 10 à 12 Kr. pr. Stk. Hornkvæg er Efterspørgselen ikke stærk nok til at overkomme.

Inden for Gruppen Madvarer af Dyr er Hovedvarerne: Okse- og Faarekød fra Danmark til Norge (for ca. 2 Mill. Kr. i 1906) og fra Sverige til Norge ($\frac{1}{2}$ Mill. Kr.) samt fersk Fisk, hvormed Landene gensidig forsyner hinanden i et stort Omfang, som det dog er vanskeligt nøjere at fastsætte; saaledes køber f. Eks. danske Fiskeimportører Fisk i Norge, som de via København sælger i Sverige, ligesom megen Fisk indføres direkte fra Søen; endelig har Norge en meget betydelig Udførsel af salt Sild og anden tilberedt Fisk til begge de andre Lande, men navnlig til Sverige (for 8 à 9 Mill. Kr.), hvor salt Sild er toldfri (som den i øvrigt nu ogsaa er det i Danmark). Sverige og Norge modtager en Del dansk Smør og danske Æg, om end kun en forsvindende Del af Danmarks hele Udførsel af disse Varer — svensk Smør og svenske Æg i Danmark er derimod væsenlig Transitvarer; de er for dyre til at kunne konkurrere med russiske og sibiriske Varer. Endelig udfører baade Norge og Sverige Margarine til Danmark, Norge i et nærmest aftagende, Sverige i et tiltagende Omfang. Tolden er i Norge 15, i Sverige 20 Øre pr. kg., medens Varen i Danmark er toldfri, hvorved det forklares, at kun Danmark er Importør. Af Norges store Udførsel af hermetiske Madvarer, kondenseret Mælk o. l. gaar kun en forholdsvis ringe Del til de skandinaviske Nabolande som Følge af Tolden her.

Af Kornvarer er der en stadig, om end fra Aar til Aar ret stærkt varierende Udførsel fra Danmark til

Sverige, væsentlig af Hvede (1906 for $\frac{1}{2}$ Mill. Kr.), men ogsaa af andre Kornsorter, og fra Danmark til Norge af Hvede, Rug, Byg, Malt m. m. (ialt i 1906 for ca. 1.2 Mill. Kr.). Desuden modtager Sverige en betydelig Mængde Klid (for 6 à 700000 Kr.) fra Danmark og uformalet Havre samt Klid fra Norge. I det hele taget udgør dog de skandinaviske Landes gensidige Forsyning kun en forholdsvis ringe Del af den samlede Indførsel af Kornvarer, nemlig i Danmark ca. 1 $\%$, i Norge ca. 7 $\%$ og i Sverige ca. 10 $\%$ af den hele Kornindførsel. Som bekendt er iøvrigt Indførselen af Korn, uformalet som formalet, i Danmark toldfri, i Norge i det hele taget om end lavt, i Sverige højt beskattet.

I de tre Grupper: Kolonialvarer, Frugter, Havevækster etc. og Spirituosa og andre Drikkevarer er den interskandinaviske Omsætning, som naturligt er, ret ubetydelig, naar Talen er om de i Landene selv frembragte Produkter. Danmark udfører, særlig til Sverige, Cigarer og Skraatobak, og baade til Norge og Sverige Kartofler og Havesager; Sverige udfører til Danmark Punsch og Norge til Danmark Eddikesyre.

Blandt Spindestoffer er der Udførsel af Uld (Kraduld og maaske en Del islandsk) fra Danmark til Sverige, foruden en mindre Omsætning i de andre Retninger. Spindestoffer er toldfri i alle tre Lande. Af Garn har der længe været en betydelig Udførsel fra Sverige til Norge (i 1906 for 900000 Kr.), (farvet Uldgarn og ubleget Bomuldsgarn); i de senere Aar udføres der ogsaa Uldgarn fra Sverige til Danmark og i modsat Retning Uldgarn, Bomuldsgarn og -traad — alt til Trods for Toldbeskyttelserne. De tre Fjerdedele af

Omsætningen af Manufakturvarer er Udførsel til Norge og Sverige fra Danmark, men Statistikken over denne Udførsel frembyder ikke tilstrækkelige Holdepunkter for en Deling mellem indenlandske og fremmede Varer. Fra Sverige udføres baade Uld- og Bomuldsvarer til begge de andre Lande, særlig dog til Norge, hvorimod Mellemrigslovens Ophævelse i 1897 hæmmede eller næsten standsede en tidligere betydelig Udførsel af norske Manufakturvarer til Sverige.

Af Skind, Huder, Pelsværk o. l., beredte og uberedte, er der en samlet Omsætning paa 10 Mill. Kroners Værdi, og heraf er i det mindste Halvdelen Specialomsætning, saaledes at disse Varer maa regnes blandt de vigtigste i den interskandinaviske Omsætning. Hovedartiklen er almindelige raa Skind og Huder; Landenes store gensidige Udveksling heraf maa forklares ved Arts- og Kvalitetsforskelligheder; Danmark udfører forøvrigt ogsaa, særlig til Sverige, tilberedte Lædersorter. Fra Varegrupperne Talg, Olier o. lign. Stoffer og Fabrikater heraf kan fremhæves Udførselen af raa Ben fra Danmark til Sverige, af Gødning (Fiskeguano, Benmel m. m) fra Norge til de to andre Lande, af Talg fra Danmark til Sverige (toldfrit her, men ikke i Norge) og af norsk Tran til Sverige; fra Danmark udføres ogsaa til de to andre Lande Produkter fra Olieindustrien (Kokosolie m. m.). Endelig har Sverige Udførsel af Tjære til de to andre Lande og en i de senere Aar stigende Udførsel af Harpikssæbe til Danmark (til Papirfabrikkerne m. fl.), samt til Norge og Danmark en meget betydelig (for ca. 300000 og 200000 Kr.) Udførsel af Galoscher og andet forarbejdet Gummi fra Fabrikkerne i Sydsverige.

Gruppen Raat forarbejdet eller uforarbejdet Træ er den vigtigste i hele den interskandinaviske Omsætning og udgør omkring en Femtedel deraf, eller 20 à 25 Mill. Kr. aarlig; heraf udgør Sveriges Udførsel til Danmark omkring de 75 %, nemlig 1906 19 af 25 Mill. Kr., — Tal, som dog baade Priskonjunkturerne og Byggeriet i København drev særlig højt op netop i det Aar — og Sveriges Udførsel til Norge de 20 %; Resten falder paa Norges Udførsel, hovedsagelig til Danmark. Ved denne Trælastomsætning har man iøvrigt et ret klart Eksempel paa den Forskel, der maa fremkomme i de statistisk anvendte Indførsels- og Udførselspriser: 1 Kbm. Træ til Danmark er i den svenske og norske Udførselsstatistik ansat til henholdsvis 24 $\frac{1}{2}$ og 22 Kr.; i den danske Indførselsstatistik til henholdsvis 30 og 27 Kr. Af andre forarbejdede Trævarer maa i Særdeleshed fremhæves Norges og Sveriges Udførsel af Cellulose og Træmasse til Danmark, som heraf modtog i 1906 fra de to Lande for henholdsvis ca. 1 og ca. 1 $\frac{1}{4}$ Mill. Kr., trods en Told paa 10 (nu 7 $\frac{1}{2}$) % af Værdien. Indførselsmængden er, naar Transitten fradrages, omtrent den samme fra de to Lande, men bestaar for de svenske Varers Vedkommende mest af kemisk (vaad) Træmasse, for de norske af mekanisk (vaad) Træmasse, hvorved Forskellen i Værdien bliver noget større. Af svensk Bygnings- og andet Snedkerarbejde udføres en Del til Danmark, hvorimod en Told af 29 $\frac{1}{2}$ Øre (nu 25 Øre) i Danmark og 15 Øre i Norge pr. kg udelukker disse Lande som Marked for den store svenske Tændstikindustri.

Af Omsætningen med Papir, Farver, forskellige Plantestoffer m. m. er Størstedelen Transit. Dan-

mark bruger dog for $\frac{1}{2}$ à $\frac{3}{4}$ Mill. Kr. svensk Papir foruden Bark, Kurvemagerarbejde m. m.; i modsat Retning gaar en Del Frø, Hø, levende Planter og Blomster m. m.

Under Gruppen Mineraler har Danmark og Sverige en omtrent lige stor Totaludførsel af Cement, men medens Danmark, hvor Cement er toldfrit, bruger for $\frac{1}{3}$ Mill. Kr. svensk, bruger Sverige, hvor Tolden er 0.6 Øre pr. kg, kun i et langt mindre Omfang dansk Cement. Forøvrigt er Kalk- og Kridtsten, Flint, Kaolin m. m. de vigtigste Udførselsvarer fra Danmark; Skifer, Marmor, Kalksten, kobberholdig Svovlkis m. m., Trækul (til Sverige) og Is (til Danmark) de vigtigste Udførselsvarer fra Norge; Brolægningssten, Tørvesmuld og Kalcium carbid (saa godt som alt til Danmark) de vigtigste Udførselsvarer fra Sverige.

Blandt mineralske Fabrikater er kun Teglværksprodukter en Vare af Betydning: fra Norge til Sverige udføres almindelige Mursten (i 1906 for 700000 Kr.; midt i Aaret lagdes der i øvrigt i Sverige en Told af 10 Øre pr. 100 kg derpaa); fra Sverige til Danmark almindelige og ildfaste Mursten, Tagsten, Drænrør m. m. (i 1906 for $1\frac{1}{3}$ Mill. Kr.); fra Sverige til Norge Drænrør, Retorter m. m. (i 1906 for 90000 Kr.).

Omsætningen af raa Metaller o. l. falder i tre Hoveddele: svensk Jern og Staal i Stænger, Plader osv. til Danmark og Norge (for $1\frac{1}{2}$ à 2 Mill. Kr. til hvert Land); norsk Kobber til Sverige (for ca. $1\frac{1}{4}$ Mill. Kr.) og fra Danmark gammelt Jern og Metalaffald væsentlig til Sverige (for ca. 1 Mill. Kr.). Af forarbejdede Metaller, Maskiner o. desl. er der en ganske betydelig Omsætning, hvis Mængde og Værdi

det dog er vanskeligt nærmere at fastsætte, bl. a. fordi det er vanskeligt at udskille den Transitomsætning, der som nævnt foregaar over Danmark, særlig til Sverige, f. Eks. af engelske og amerikanske Landbrugsmaskiner, og fordi Værdiansættelsen i sig selv er overordentlig vanskelig; bl. a. viser det sig, at den svenske Udførsel er sat til en langt højere Værdi end den tilsvarende danske Indførsel. Antagelig kan dog Landenes gensidige Udveksling af Produkter fra deres Metalindustri — Jernstøberier, Maskinfabriker, mekaniske Værksteder osv. — ansættes til henved 8 Mill. Kr.; særlig kan fremhæves Sveriges Udførsel af Støbegods, Værktøj, Redskaber, Centrifuger, forskellige Instrumenter (bl. a. Telefonapparater) m. m., Danmarks Udførsel af Maskiner, Motorer m. m., og Norges Udførsel til Sverige af Maskiner til Cellulosefabrikation. Ogsaa af Skibe og Baade er der en ret betydelig Omsætning, der dog, som naturligt er, varierer stærkt fra Aar til Aar. Endelig skal omtales Omsætningen af Bøger, Blade, Tidsskrifter, Noder osv., der i 1906 alt i alt løb op til en Værdi af over 3 Mill. Kr., hvoraf Halvdelen faldt paa Udførselen fra Danmark til Norge, en Fjerdedel paa Udførselen fra Norge til Danmark; Værdiansættelserne er dog ret forskelligartede og selvfølgelig højst usikre. Hvor kan det være anderledes, hvor Bøger og Blade, moderne Skønlitteratur, Familjeturnaler osv. alt imellem hinanden skal vurderes i Pundervis?

Man vil af de her fremdragne vigtigere Enkeltheder i den interskandinaviske Handelsomsætning have set, at det kun er muligt, tilnærmelsesvis rigtigt, at angive dens Omfang, for saa vidt angaar, »hvad der effektivt forbruges i hvert af Landene af Varer, frem-

bragt i de to Nabolande — som Forespørgslen fra Nordisk Forening til økonomisk Samarbejde jo lød.

Særlig den danske Handelsstatistik — og det er den officielle Handelsstatistik enhver saadan Specialundersøgelse, som den her omtalte, nødvendigvis saa godt som udelukkende maa bygge paa — har haft sine Brøst, som længe har ventet paa den nye Toldlov*) for at kunne blive afhjulpne. Eksempelvis skal blot fremhæves, at den danske Statistiks Varefortegnelse kun indeholder omtrent 450 Varenumre mod den norske 940 og den svenskes ca. 900 — ja fra og med 1907 har den svenske endog over 2000. Men nu vil den danske Handelsstatistik komme til at gennemgaa en omfattende Reform, og ogsaa i den norske Handelsstatistik vil som Følge af Loven om Tilvejebringelse af Opgaver til den officielle Statistik af 25. April 1907**), der træder i Kraft fra og med 1910, de hidtidige Mangler blive afhjulpne, ligesom man i Sverige netop i disse Aar har fortsat de i 1904 paabegyndte Reforme paa det samme Omraade. Der vil derfor være al Anledning til, for Eksempel for Aaret 1910, da de planlagte Reforme er ført ud i Livet, at tage Arbejdet op igen med Anvendelsen af de Erfaringer, der er høstede

---

*) I Lovens § 40 hedder det: Ved Indførsel fra og Udførsel til Udlandet ere Varemottagere og Vareforsendere, saavel for toldfri som for toldpligtige Varers Vedkommende, forpligtede til at meddele Toldvæsenet Oplysning om de ind- og udførte Varers Art og Mængde, det Land, hvor de ere indkøbte, eller hvortil de ere solgte, samt for de udførte Varer tillige Oplysning om, hvorvidt disse ere af dansk eller fremmed Oprindelse.

**) § 2: Importører og Eksportører skal ved Vareforsendelser fra og til Udlandet være pligtige til at meddele Oplysninger om Varens Art, Mængde og Værdi, samt om Indkøbs- og Bestemmelsesland.

ved det nu fuldførte Værk. En saadan periodisk Tilbagevenden til en særlig statistisk Fastsættelse af den interskandinaviske Handelsomsætning, vil saa længe have sin store Betydning, som Debatten om en nordisk Toldunion, Mellemrigslove, specielle Handelstraktater, eller hvad man nu vil kalde Emnet, ikke er udtømt.